

HankeRek: 22.2.06/MN:

PARKANON VIINIKAN ARKEOLOGINEN TÄYDENNYSINVENTOINTI 2005

Pirjo Rautiainen

I JOHDANTO

Vuonna 2004 Viinikan asemakaava-alueelle tehtiin arkeologinen inventointi ja koekuopitus (Rautiainen 2004). Tuolloin aivan eteläisin osa kaava-alueesta (kuva 2) jäi inventoimatta, koska alueen peltoja ei kynnetty syksyllä 2004, joten peltopoimintaa ei voitu tehdä. Tutkimatta jääneellä alueella tehtiin peltopoiminta 28.5.2005, ja samalla tarkistettiin Viinikanjoen itäranta ja osa länsirannasta. Rannasta löytyi kolme historiallisen ajan kohdetta.

Viinikan kaava-alue sijaitsee aivan Parkanon keskustan tuntumassa, Viinikanjoen itäpuolella. Alue ulottuu pohjoisessa Kairolampeen, etelässä Köhmölän omakotitaloalueeseen, lännessä Viinikanjokeen ja idässä Mäkiviinikantien itäpuolisiin metsiin. Kokonaisuudessaan kaava-alue on kooltaan noin 42 hehtaaria ja suurin osa siitä on peltoa. Nyt inventointu alue on noin 5 hehtaaria. Viinikan alueesta on tarkempi kuvaus vuoden 2004 inventointiraportissa.

II HAVAINNOT

II.1 Peltopoiminta

Peltopoiminnassa pelto (**kuva 2**) käveltiin edestakaisin noin neljän metrin kaistoissa. Alueelta löytyi ainoastaan pieni liitupiipun kappale (**kuva 1**). Mitään muita löytöjä eikä mitään muinaiseen kiinteään asutukseen viittaavaa havaittu.

Peruskartta: 2211 08

Koordinaatit: p: 6884 970 – 6885 120 ja i: 3292 290 – 500

Maanomistajat: Mäkelä, Liisa Martta Airoparintie 5-7 H 41 00980 Helsinki
Parkanon kaupunki

II.2 Historiallisen ajan jäännökset

II.2.1 Sahan/myllyn jäännökset Kairosken rannalla

Kairosken pohjois- ja itärannoilla Kairolammen lounaispuolella joen yli johtavan sillan itäpuolella on merkkejä ilmeisesti vanhasta myllystä tai sahasta (**kuva 3**). Näkyvissä on kuitenkin enää vain kivinen arkkurakennelma joen eteläpuolella (**kuva 5-6**). Kivien seassa näkyy vähän tukena olevaa puurakennelmaa (**kuva 7**). Arkkurakennelma on kooltaan noin 7 x 5 metriä, ja joen juoksutuskorkeudesta riippuen se kohoaa noin 30-50 cm veden pinnan yläpuolelle. Pohjoispuolella jokea ei ole jäljellä enää kuin muutamia lahonneita puita (**kuva 8**).

Kosken eteläpuolella oleva arkku on vielä selvästi havaittavissa, mutta pohjoispuolen lahonneet ja irtonaiset puut saattavat lähteä virran mukana milloin tahansa.

Kairosken perustettiin Parkanon ja koko Pohjois-Satakunnan ensimmäinen vesisaha vuonna 1837 (Seppänen 1992). Perustajina olivat porilaiset liikemiehet Björnberg, Björkman ja Rosenlew. Parkanolaiset yrittäjät perustivat Kairosken myös vesimyllyn vuonna 1888 ja

koskessa on ollut jonkin aikaa myös voimalaitos ja sirkkeli. Kosken rannalla vielä näkyvissä olevat jäännökset lienevät peräisin jostain näistä laitoksista.

Peruskartta: 2211 09

Koordinaatit: Kairokosken eteläpuolinen arkku p: **6886 160** ja i: **3292 470**
Kairokosken pohjoispuoliset tukit p: **6886 180** ja i: **3292 470**

Maanomistajat: Pentti, Jukka Kalevi Peltokuja 3 39700 Parkano
Pentti, Arvo Emil perikunta Luomanperäntie 29 39700 Parkano

II.2.2 Myllyn/sahan jäännökset Viinikanjoen rannalla

Torppari Vihtori Lehtinen perusti jauhomyllyn Viinikankoskeen vuonna 1888 (Seppänen 1992). Sen yhteyteen rakennettiin sahalaitos 1890-luvulla. Niiden toiminta lakkasi toisen maailmasodan jälkeen. Myllystä ja sahasta ei ole merkkejä joessa tai sen rannalla. Haapasenkoskeen rakennettiin 1911 sahamyly, jonka toiminta jatkui 1950-luvulle saakka. Joen itäpuolella kaava-alueen keskiosassa aivan kosken ja suvannon yhtymäkohdassa (**kuva 10**) näkyy betoniperustus (**kuva 12**), joka voi mahdollisesti olla peräisin sahasta tai sitten kyseessä on läheiseen tilaan liittyneen rakennuksen perustus. Perustus on kooltaan noin 9 x 6 metriä ja korkeudeltaan noin 30 cm. Kosken itäpuolella ei ole näkyvissä selkeitä sahaan liittyviä rakenteita, mutta koskessa hajallaan olevat kivikasat saattavat olla peräisin niiden ränneistä (**kuva 11**). Ne ovat kuitenkin niin epämääräisiä, ettei niistä voi sanoa mitään tarkempaa. Kosken länsipuolella on vielä jäljellä ränni (kuva 10).

Peruskartta: 2211 08

Koordinaatit: Betoniperustus p: **6885 700** ja i: **3292 160**
Kivikasa joessa p: **6885 820** ja i: **3292 220**

Maaomistaja: Mäkiviinikka, Arto Tapani Mäkiviinikankatu 115 39700 Parkano

II.2.3 Sahan rännin jäännökset Viinikanjoessa

Etelämpänä Viinikanrinteen kohdalla joen itärannalla (**kuva 4**) on näkyvissä noin 20 metrin pituinen ja kolmen metrin levyinen ränni, jossa on näkyvissä vielä betonirakenteita (**kuva 9**). Se ja varsinaisen joen uoman välissä on noin kolmen metrin levyinen kannas, jossa kasvaa komeita haapoja.

Ränni on todennäköisesti perua ylempänä joessa olevista sahasta.

Peruskartta: 2211 08

Koordinaatit: p: **6884 920** ja i: **3292 300**

Maanomistaja: Parkanon kaupunki

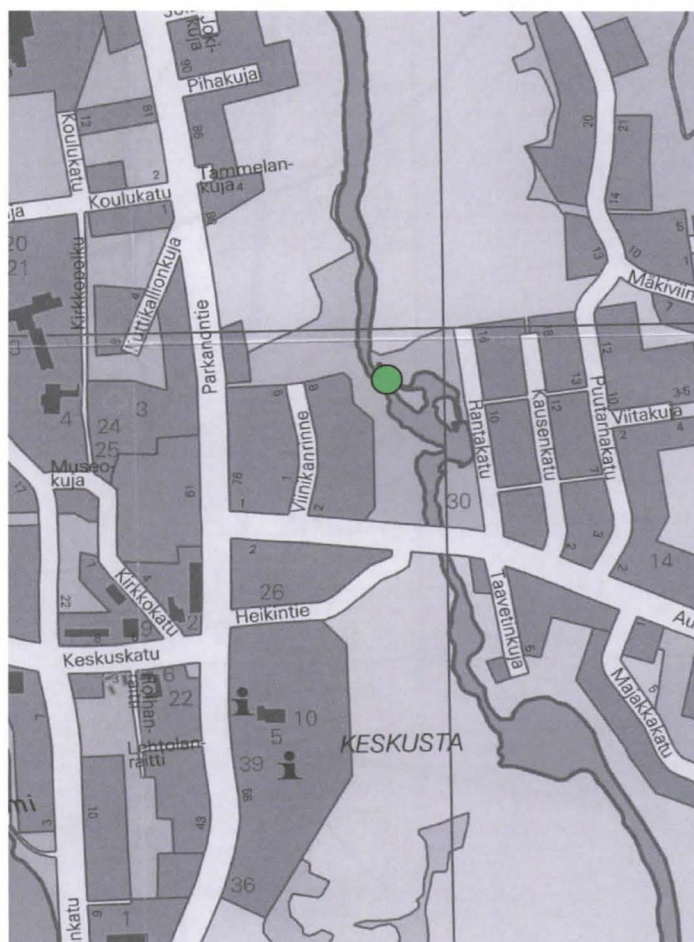
Kuva 1. Peltopöiminnassa löytynyt liitupiipun palanen.

Kuva 2. Peltopöimittu alue kaava-alueen eteläosassa. Ympyrällä on merkitty liitupiipun palasen löytöpaikka.

Kuva 3. Kiviarkun sijainti.

Kuva 4. Rännin jäänteiden sijainti Viinikanrinteen kohdalla.

Kuva 5. Kairosken eteläpuolella oleva arkkurakennelma. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 6. Kairosken eteläpuolella oleva arkkurakennelma ja sen takana joen yli kulkeva silta. Kuvattu idästä.

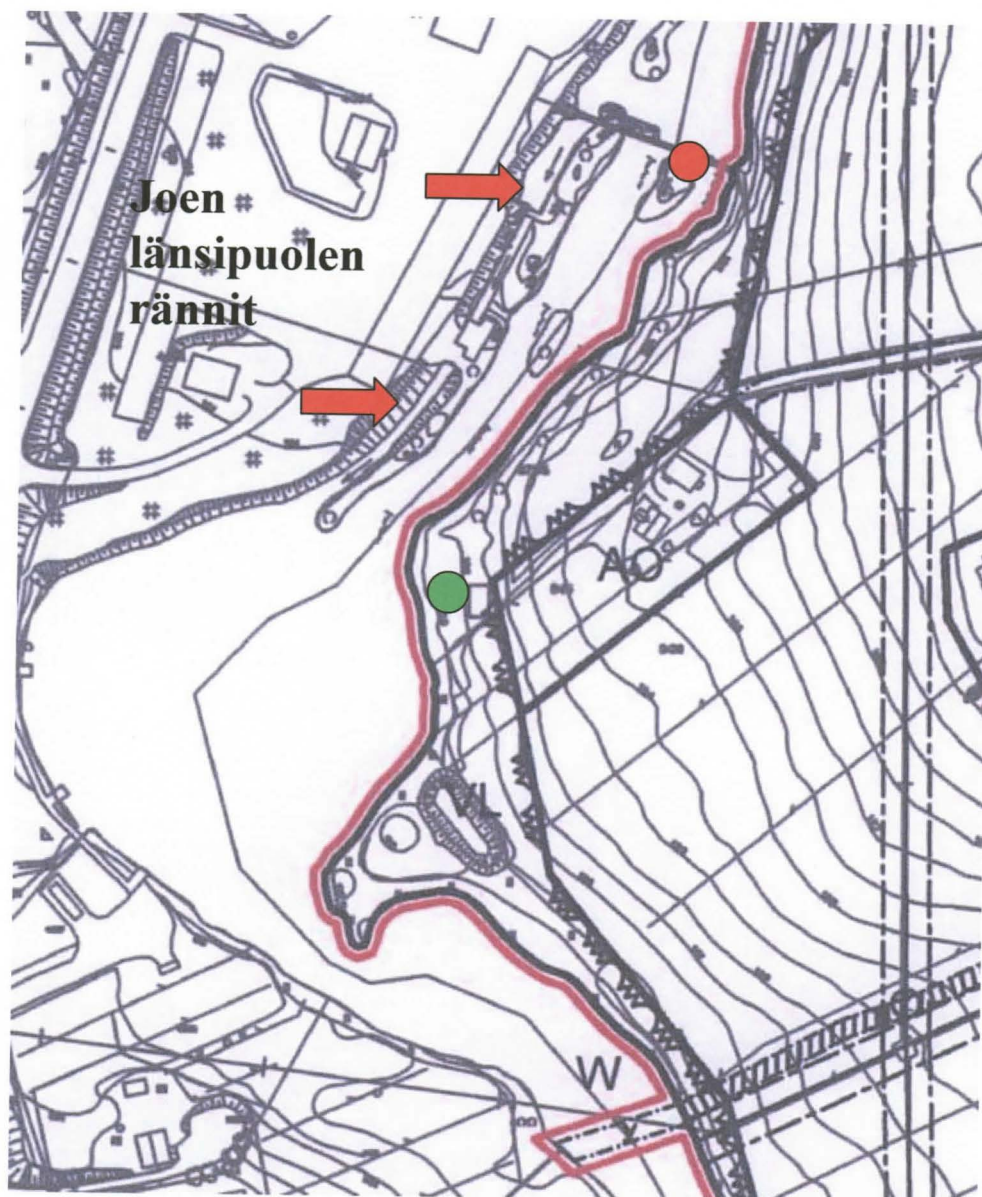
Kuva 7. Kairokosken eteläpuolella olevan arkkurakennelman puutukea.

Kuva 8. Kairokosken pohjoispuolella jäljellä olevia puita.

Kuva 9. Viinikanrinteen kohdalla oleva ränni. Kuvattu lännestä.

Kuva 10. Sahan/myllyn jäänteiden sijaintipaikka (vihreä pallo).
Koskessa oleva kivikasa (punainen pallo).

Kuva 11. Viinikankoskessa oleva kivikasa.

Kuva 12. Sahan/myllyn betoninen perustus.

III LÄHTEET

Rautiainen, P. 2004. Parkanon Viinikan arkeologinen inventointi 2004. Peltopoiminta ja koekuopitus.

Seppänen, T. 1992. Parkano-abc eli kotiseudun tietopaketti. Parkanon kaupunki, Parkanon Osuuspankki. Vammala.